

КІСЕЛЬОВА Я.Е., ст. гр. Ед-41

Наук. кер.: Догадайло Я.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків

ОПЕРАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА

Досліджено сутність операційного аналізу, обґрунтовано доцільність використання операційного аналізу в управлінні прибутком підприємств дорожнього господарства.

Актуальність. Сучасний стан справ на підприємствах підтверджує неспроможність чинної системи обліку і контролю витрат сприяти підготовці ефективних варіантів управлінських рішень, своєчасно передбачати виникнення несприятливих ситуацій і спрямовувати діяльність підприємств на досягнення позитивних кінцевих результатів. За таких обставин необхідні більш оперативні та гнучкі, пристосовані до ринкових умов і надійні обліково-контрольні системи, які б стали фундаментом оновленого управління витратами.

На даний момент в управлінні прибутком, витратами досить перспективним для впровадження є операційний аналіз, який стає невід'ємною частиною управлінського обліку та дозволяє діагностувати вплив структури витрат і доходу від реалізації на рентабельність продукції.

Мета дослідження. Теоретичне узагальнення і обґрунтування застосування операційного аналізу в управлінні прибутком підприємств дорожнього господарства.

Основна частина. Переважну частку доходів підприємства дорожнього господарства одержують за рахунок державних коштів, що свідчить про низьку можливість їх впливу на рівень доходів. Отже підвищення результатів роботи підприємства дорожнього господарства в сучасних умовах можуть здійснювати насамперед за рахунок зниження своїх витрат шляхом удосконалення процесу управління ними. Операційний аналіз – це елемент управління витратами підприємства, за допомогою якого визначають вплив структури витрат і виручки на рентабельність продукції або підрозділів підприємства. Тому операційний аналіз відіграє велику роль в управлінні прибутком на основі управлінського обліку.

Головним об'єктом в процесі операційного аналізу є витрати. В основу аналізу “витрати – обсяг – прибуток” покладено класифікацію витрат на змінні та постійні. Він дозволяє шляхом моделювання відшукати найбільш вигідне співвідношення між змінними й постійними витратами, ціною продукції й обсягом виробництва. Поширені й інші назви

операційного аналізу: аналіз беззбитковості і маржинального прибутку, CVP – аналіз (аналіз “витрати – обсяг – прибуток” (“cost – volume – profit”). Цей вид аналізу вважається одним з найбільш ефективних засобів планування й прогнозування діяльності підприємства. При цьому, ефективність для розробки управлінських рішень визначається тим, що такий аналіз зводить воедино маркетингові дослідження, облік витрат, фінансовий аналіз й виробниче планування [1-4,6].

У широкому розумінні операційний аналіз виступає як аналіз, який за основну мету ставить оцінку продуктивності й ефективності роботи комерційної організації й розробку рекомендацій для адміністрації підприємства. При цьому не обмежується тільки бухгалтерською інформацією та може містити в собі оцінку організаційної структури управління, методів виробництва і т.д. Звужено його слід розуміти як аналіз пошуку шляхів досягнення беззбитковості підприємства [5].

Дія операційного важеля залежить від співвідношення постійних та змінних затрат, тому його можна використовувати для управління структурою затрат підприємства і вибору оптимального співвідношення між постійними та змінними затратами, з метою максимізації прибутку від реалізації продукції.

На думку Патарідзе-Вишинської М.В., операційний аналіз включає [6]: розрахунок рівня беззбитковості; оцінку фінансової міцності і вкладу на покриття; розрахунок операційного ліверіджу; мінімізацію операційних ризиків підприємства (за показниками ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності) тощо.

Клементьева О. і Золотарьова О. вважають, що аналізуючи основні показники операційного аналізу (маржинальний прибуток – суму покриття постійних витрат; чистий прибуток; точку беззбитковості – кількість продукції, або обсяг робіт у грошовому виразі, за якого виторг підприємства дорівнює усім його витратам; запас (нестачу) фінансової міцності – різницю між виторгом на певний момент і точкою беззбитковості; ефект операційного важеля, що характеризує величину підприємницького ризику, або вплив структури витрат на маржинальний прибуток підприємства), можна економічно грамотно використовувати ставки маржинального прибутку, оптимізувати асортимент продукції й, відповідно, ухвалювати рішення щодо [7]: встановлення цін на продукцію, орієнтуючись на ціни конкурентів; заміни устаткування; виробництва або придбання на стороні того або іншого напівфабрикату; доцільності прийняття додаткових замовлень; пошуку варіантів зміни.

На думку автора, досить раціонально використовувати операційний аналіз для удосконалення процесу управління прибутком підприємства, зокрема підприємства дорожнього господарства, так як у процесі цього аналізу можна розглядати зміну прибутку як функції від наступних факторів: змінних і постійних витрат, ціни дорожніх робіт, обсягу й видів

робіт, що виконуються. Головною ж метою такого аналізу в сучасних умовах є пошук відповідей на питання: що відбудеться з фінансовими результатами, якщо змінити зазначені фактори. Ця інформація має істотне значення для керівництва підприємства, оскільки саме вона дозволить визначити, перш за все, критичні рівні обсягу виконання робіт, а також встановити, коли підприємство не матиме прибутку, але й не зазнає збитків (перебуває в точці беззбитковості).

Таким чином, CVP-аналіз дозволить: визначити обсяг прибутку для закладеного обсягу виконання робіт; спланувати обсяг виконання робіт, який забезпечить бажане значення прибутку; встановити запас фінансової міцності підприємства в його поточному стані; оцінити, як вплинуть на прибуток зміни в ціні дорожніх робіт, змінних і постійних витратах, обсязі виконання; з'ясувати, до якого ступеня можна збільшувати чи знижувати силу операційного важеля, маневруючи змінними й постійними витратами, і змінювати тим самим рівень операційного ризику підприємства; визначити, як вплинуть зміни в асортименті дорожніх робіт на потенційний прибуток.

Висновки. Отже, проведення операційного аналізу дозволить ефективно управляти прибутком підприємств дорожнього господарства в ситуаціях, пов'язаних зі зміною обсягів виконання робіт

Бібліографічний список

1. Кальєніна Н.В. Методи управління витратами, їх переваги та недоліки / Н.В.Кальєніна // Держава та регіони – 2007. – № 5 – С. 32–35.
2. Костюкова С.Н. Современные подходы к принятию эффективных управленческих решений в контроллинге / С.Н. Костюкова // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия D, Экономические и юридические науки.– 2005. – № 8. – С. 92-98.
3. Любушин Н.П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учебное пособие / Н.П. Любушин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005.-448с.
4. Экономический анализ в торговле: учеб. пособие / под ред. М.И. Баканова.–М.: Финансы и статистика, 2006.– 400 с.
5. Иванова Ж.А. Операционный анализ: учебное пособие /Ж.А. Иванова. – Улан-Удэ: Издательство РИО: ВСГТУ, 2005. –77 с.
6. Патарідзе-Вишинська М.В. Управлінський аспект визначення фінансового результату / Патарідзе-Вишинська М.В. // Економіка. Управління. Інновації. - 2009. -№ 2.- С. 141-148.
7. Клементьєва О. Операційний аналіз на підприємствах ресторанного господарства / О. Клементьєва, О. Золотарьова // Економічний аналіз. - 2011. - № 9. Ч. 2.- С.227-232.